

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Program Development to Enhance Academic Leadership of Teachers in Khon Kaen
Primary Educational Service Area Office 5

นิสาลักษณ์ จันทอร่าม*
กาญจน์ เรืองมนตรี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 327 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน และแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เป็นแบบอย่างทางการสอน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู พัฒนานักเรียน และเป็นผู้ดำเนินการแก้ปัญหา
2. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนานักเรียน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู
3. แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการครู มี 3 วิธีได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การพัฒนาตนเอง รูปแบบ 70:20:10
4. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหากิจกรรม การวัดและประเมินผล โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม ภาวะผู้นำทางวิชาการ แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research project aimed to study and develop the academic leadership of teachers in Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5; (1) to study elements (2) to study desirable current status and needs, (3) to study approaches for enhancing academic leadership of teachers, and (4) to develop program to enhance academic leadership of teachers. The samples were 327 teachers. The results of the study showed that:

1. There were five elements of Academic Leadership i.e. (1) Teaching approach for leadership (2) Participation in development (3) Self development and colleague-development (4) Student development (5) Leadership in problem solving. The indicators of overall and individual indicators were at the highest level.

* นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำ ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. The current status of teacher leadership in general was at a low level in all aspects. The desirable status of teacher leadership in general was at high level. The Needs for enhancing academic leadership of teachers by ordering the priority from the most to the least were 1) Student development, 2) Participation in development, and 3) Self-development and colleague development.

3. There were three approaches to strengthen academic leadership of teachers: 1) Training 2) Making a study trip and 3) self-development. The ratio of model was 70:20:10.

4. Academic Leadership Enhancement Program consisted of 1) Objectives 2) Activity Content 3) Measurement. The level of satisfaction was highest and the probability of the program was at the highest level.

Keywords : Development Programs, Leadership of Teachers, Development Approaches

บทนำ

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตและสังคม โดยเฉพาะการสร้างคน เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ โดยการพัฒนาคณะจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และคุณธรรม โรงเรียนเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งสิ่งที่จะบ่งชี้ว่าการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่ประสิทธิผลของครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เสริมสร้างผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์โลกในปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานหลักที่ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ (กนกรัตน์ ภูระหงษ์, 2549 : 9) หน่วยงานทางการศึกษาที่ศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาครู ให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของครู Fullan (2006 : 2) กล่าวถึงภาวะผู้นำของครูว่าประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ ที่มีความมุ่งมั่นและพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนช่วยเหลือครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพด้วย และ Pellicer & Anderson (1995 : 21) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำครูใน 2 ประเด็น คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ เกี่ยวกับการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยก่อให้เกิดผลต่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน

ดังนั้นจึงควรกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญ เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ความรู้ทางวิชาชีพ และสถานภาพทางวิชาชีพมากขึ้น โดยการคิดแนวทางสำหรับครูรุ่นใหม่ ผู้ที่จะกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาคควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน การสนับสนุนช่วยเหลือให้ครูเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ครูเหล่านี้ก็จะไปช่วยนักศึกษาให้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเช่นกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในความรับผิดชอบต่างๆ และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระหว่างครูด้วยกันเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 34) เส้นทางสู่ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของตัวครูเอง และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู คุณลักษณะพื้นฐานของความเป็นครู คือ ต้องมีความรัก ศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ดูแลลูกศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถประยุกต์และปรับใช้องค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้” ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ได้เรียนจากประสบการณ์ตรง มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีวิต มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตภายใต้ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศชาติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2558 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 260 โรงเรียน มีข้าราชการครู 2,329 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 154 โรงเรียน ขนาดกลาง 99 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 7 โรงเรียน มีการกิจสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและตรงตามหลักสูตรทางการศึกษา ส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรม จิตสำนึกความเป็นไทย สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความสำนึกในความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครุมีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และพบว่าปัญหาคุณภาพเด็กที่มีผลการประเมินต่ำ โดยถูกวิจารณ์ว่าผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2558 พบว่ามีคะแนนวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 45.55 37.75 38.89 44.34 และ 32.70 โดยคะแนนระดับประเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.33 43.47 42.59 49.18 และ 40.31 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากผลคะแนนการสอบทั้ง 5 วิชา พบว่ามีค่าต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศ ซึ่งคะแนนในระดับประเทศมีแนวโน้มในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และมีผลคะแนนการทดสอบ (O-Net) ที่สูงขึ้นมากกว่าคะแนนทดสอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 5 ในปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5, 2559 : 22) ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในปี พ.ศ. 2559 มีข้าราชการครูเกษียณอายุราชการจำนวน 120 คน ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนถ่ายครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่าซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานสูง และภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าครูรุ่นใหม่ จากอัตราเกษียณอายุราชการในครั้งนี้ ส่งผลให้ต้องรับข้าราชการครูรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย จึงจำเป็นต้องได้รับการเพิ่มทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนไปให้ก้าวทันกับสภาพการณ์ทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลในภาพรวมต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในอนาคต จึงจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการให้ครู เพื่อเพิ่มภาวะผู้นำทางวิชาการให้สูงขึ้นจากเดิม เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5, 2559 : 54)

จากสาเหตุดังกล่าว จึงควรดำเนินการศึกษาการค้นคว้า จากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ซึ่งคาดว่าเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ ในการประกอบผลการพัฒนาของครู อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำทางวิชาการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 2,329 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 327 คน

โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการเสริมสร้างของภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัย ด้านวัดผล ด้านประเมินและด้านเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของ ข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้เทคนิค IOC หรือดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถาม ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80- 1.00 รายการตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ฉบับร่างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง และการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยดูจากค่าความสัมพันธ์จากคะแนน รายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .202 - .715 ค่าความเชื่อมั่น .851 และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .243 - .752 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค ซึ่งมีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .851 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .868

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยครอบคลุมเนื้อหา ทั้ง 5 ด้าน เพื่อศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice)

ตอนที่ 4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เป็นแบบ (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เดินทางไปประเมินด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนประสานผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอรับแบบประเมินคืน

3.2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ และขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งมีการติดต่อ เป็นการส่วนตัวถึงผู้ประสานงานการเก็บข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการครู ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 โดยหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของภาวะผู้นำทางวิชาการครู ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมาเรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูลจัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2 ป้อนคะแนนเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows Version 17 เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และแปลความค่าเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ร้อยละของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

4.4 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณสูตรต่อไปนี้ ค่า $PNImodified = (I-D)/D$

4.5 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปออกแบบร่างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

5. สถิติที่ใช้ของการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

5.1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ร้อยละ (Percentage)

5.2.2 ความถี่ (Frequency)

5.2.3 ค่าเฉลี่ย

5.2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผล

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 23 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ดังนี้
องค์ประกอบที่ 1 การเป็นแบบอย่างทางการสอน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ใช้แนวทางสอนที่หลากหลาย 2) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 3) มีความรู้ในเรื่องที่สอนอย่างดี 4) เป็นแบบอย่างที่ดี 5) ประเมินการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน 2) มีการทำงานเป็นทีม 3) มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน 4) ให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงครู 5) มีการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง 2) เชื่อมมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ 3) มีการพัฒนาด้านสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 4) เป็นครูต้นแบบพัฒนาเพื่อนครู 5) นิเทศการสอน 6) ให้คำแนะนำเพื่อนครู 7) ถ่ายทอดความรู้
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนานักเรียน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) รักษามาตรฐานนักเรียนให้อยู่ในระดับสูง 2) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน องค์ประกอบที่ 5 การเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหา

ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้บริหารความขัดแย้ง 2) คิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเองในการแก้ปัญหา 3) การเป็นแบบอย่างในการผสมความร่วมมือแก้ปัญหา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า

2.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนานักเรียน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหา และการเป็นแบบอย่างทางการสอนตามลำดับ

3. แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่เหมาะสมตามรูปแบบ 70:20:10 หลักการพัฒนา 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และพัฒนาผ่านประสบการณ์ ร้อยละ 70 2) การเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น ร้อยละ 20 3) เรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตร และโปรแกรมการพัฒนา ร้อยละ 10 เรียงลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาดูงาน

4. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

4.1 ส่วนประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 3 ส่วนประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหากิจกรรม 3) การวัดและประเมินผล

4.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีองค์ประกอบมี 3 ส่วนดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหากิจกรรม 3) การวัดและประเมินผล โปรแกรม ประกอบด้วย 5 โมดูล

1) โมดูลการเป็นแบบอย่างทางการสอน 2) โมดูลการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3) โมดูลการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 4) โมดูลการพัฒนานักเรียน และ 5) โมดูลการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา

4.3 การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และโดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน และการยอมรับจากเพื่อนครูให้ใช้บทบาทของผู้นำ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของโรงเรียนจำเป็นต้องเน้นกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนจนสุดความสามารถ โดยมีภาวะผู้นำทางวิชาการมาช่วยในส่วนของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 87) ; Lieberman & Miller (2004 : 69); Harris, A.& Muijs, D. (2005 : 139) ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของครู คือ รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่าง ๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำ หรือเป็นผู้นำภาวะผู้นำแบบนี้ เป็นการสร้างสถานการณ์ ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถที่จะสร้างและทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ชุดของพฤติกรรมและการกระทำที่เกิดขึ้นร่วมกัน และ Strodl (1992 : 84) กล่าวว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่าง ๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้สร้างเครือข่ายที่สามารถปฏิบัติงานเป็นทีมกับเพื่อนครูในโรงเรียนของตน และสามารถปฏิบัติงานในชุมชนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554 : 4) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านผู้นำภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ด้านการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นแบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ คือ การเป็นแบบอย่างทางการสอน ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ใช้แนวทางสอนที่หลากหลาย 2) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 3) มีความรู้ในเรื่องที่สอนอย่างดี 4) เป็นแบบอย่างที่ดี 5) ประเมินการเรียนการสอน ซึ่งครูมีการปรับปรุงการสอนโดยเรียนรู้แนวทางและเทคนิคต่าง ๆ ของการสอน เลือกแนวทางสอนที่ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสอน วางแผนการสอนอย่างหลากหลาย แนวทางสอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนา กระจับทุภัก (2551 : 251) กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนไว้ ควรมีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อน และกลุ่มการใช้แหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเข้ากับชีวิต

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน และการเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหาตามลำดับ ครูเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยแนวทางต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ ครูเป็นผู้ให้การศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ตลอดจนเป็นผู้มีความเสียสละดูแลเอาใจใส่ สั่งสอนอบรมให้ผู้เรียนได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งนำพาสังคมประเทศชาติ ก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์, 2549 : 32) ครูผู้สอนจึงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้เทคนิค แนวทางการสอนที่จะพัฒนาการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสนำไปใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย (โกศิษฐ์ เบลรินทร์, 2552 : 9) การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

3. แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่เหมาะสม เรียงลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาดูงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hartley & Hinksman (2003 : 223) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำ : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งผลการศึกษา พบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถของปัจเจกบุคคล เพื่อช่วยให้สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยแนวทางใหม่ ๆ โดยการพัฒนาภาวะผู้นำที่ดีที่สุด ควรให้ความสนใจที่ยุทธศาสตร์ และบริบท

ขององค์กร เพื่อจะได้ออกแบบ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การพัฒนาภาวะผู้นำสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะที่เป็นทางการ เช่น หลักสูตรฝึกอบรม โปรแกรมการพัฒนา และโปรแกรมการศึกษา และ 2) ลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำ เช่น ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง ในส่วนของการประเมินความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำ ควรนำกรอบแนวคิดเรื่องสมรรถนะมาเป็นตัวระบุภาวะผู้นำที่จำเป็นต้องมีในแต่ละองค์การ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาทักษะหลัก และเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะที่ขาดของพนักงานแต่ละคน รวมทั้งควรนำการประเมินผล เช่น การประเมินแบบ 360 องศา มาใช้ควบคู่กับกรอบแนวคิดเรื่องสมรรถนะ แนวทางการที่นิยมนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ

4. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและการวัดและการประเมิน ประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ 1 โมดูลการเป็นแบบอย่างทางการสอน 2 โมดูลการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 โมดูลการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 4 โมดูลการพัฒนานักเรียน 5 โมดูลการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาสำหรับแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาคูณา เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการได้เกิดองค์ความรู้ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมเป็นหน่วยที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษ หรือให้บริการตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล มีการจัดลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ เป็นแผนกิจกรรมที่วางไว้เพื่อเป้าหมายโดยเฉพาะ (Bar & Keating, 1990 : 231) ประกอบด้วยรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด โปรแกรมเป็นเสมือนสื่อ นำ ที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็น โดยการมีภาระที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ๆ สอดคล้องกับ ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553 :132) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครู ผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ ตามแนวแนวทางปฏิรูปการศึกษาและ 2) ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการ 6) โครงสร้าง และ 7) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการเข้าค่ายฝึกกิจกรรมการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้แบบเข้ม โดยจำลองสถานการณ์ควบคู่กับการให้ความรู้เชิงทฤษฎี ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจประสบการณ์เดิม 2) ขั้นวางแผนร่วมกัน 3) ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด 4) ขั้นประยุกต์แนวคิด ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาคสนาม เป็นการพัฒนาทักษะการเป็นครูผู้นำในการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่อง จากระยะที่ 1 ในสถานการณ์การสอนจริงใช้ระยะเวลา 20 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคเรียน โดยมีขั้นตอน คือ 5) ขั้นการนำไปปฏิบัติ 6) ขั้นการนิเทศติดตามประเมินผล 7) ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรง และ 8) ขั้นการสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบที่ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างทางการสอน การพัฒนาตนเอง และเพื่อนครู การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนานักเรียน และการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา ซึ่งครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากข้อค้นพบ ให้ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นำไปใช้ได้ทั้งการพัฒนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายองค์ประกอบตามความจำเป็น

1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การพัฒนาตนเอง มีความเหมาะสม และมีประสิทธิผล ทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการครู ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการพัฒนานี้ เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในตำแหน่งอื่น เช่น บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเผยแพร่ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัย และพัฒนาโดยใช้หลักการและแนวทางการเสริมสร้าง ของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น จากงานวิจัยนี้ นำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือสังกัดอื่น เพื่อค้นหาองค์ประกอบที่มีความจำเป็นที่สุดในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของแต่ละบริบท ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.4 ควรศึกษาวิธีการพัฒนาและกิจกรรมที่หลากหลาย ที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือสังกัดอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ภูระหงษ์. (2549). *ประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิตของผู้บริหารและพนักงานครู ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โกศิษฐ์ เพลรินทร์. (2552). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชิด สกณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2549). *วันสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีบัณฑิต ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2541). *การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.(2559). *ข้อมูลสารสนเทศปีการศึกษา 2558*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559, จาก www.kkn5.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อาราธน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Bar, M.J.& Keating,L.A. (1990). *“Introductoin : Elements of program development,”*
in M.J.Barr, L.A.Keating and Associates. Developing effective student services program.
San Francisco: Jossey-Bass.
- Fullan. (2006).*The New Meaning of Educational Change.*
- Harris, A. & D. Muijs. (2005). *Improving Schools through Teacher Leadership.*
- Hartley & Hinksman. (2003). *Leadership and Management Development in Education.*
- Lieberman, A. & L. Miller. (2004). *Teachers : Transforming their World and their Work.*
- Pellicer & Anderson, (1995). *We characterize teacher leaders as individuals who are actively involved in promoting change.*
- Strodl, (1992) .*school level, they have also exercised informal leadership.*